

YUKARI PORSUK ÇAYI HAVZASI'NDAKİ NÜFUSUN EĞİTİM DURUMU

Education State Of The Population Of The Basin Of Upper Porsuk Brook
Yrd. Doç. Dr. Ali ÖZEL*

ÖZET

İç Anadolu Bölgesi ile Ege bölgesi arasında İç Batı Anadolu eşiği üzerinde yer alan Yukarı Porsuk Çayı Havza'sı, İç Batı Anadolu bölümünün kuzeydoğu kesiminde bulunur.

1945 km²lik bir alanı kapsayan yöre; Altıntaş ve Aslanapa ilçelerinin tamamı ile Dumlupınar ilçesi ve Kütahya merkez ilçeye bağlı köylerden oluşur.

Sahanın nüfusu 1940 yılında 27046 iken 1997 yılında 40181 olmuştur. Sahada çeşitli dönemlerde görülen göçler farklı sayım dönemlerinde nüfusun artıp-azalmasına neden olmuştur.

1997 yılı itibariyle yöre halkının %96'sı okur-yazar durumunda idi. Aynı yıl 8 yıllık kesintisiz öğretim sürecinin başladığı yöredeki 59 ilköğretim okulunda 2233'ü erkek, 1668'i kız toplam 3901 öğrenci bulunmaktaydı. Öğrencilerin % 88'i ilköğretimde, % 12'si ise ortaöğretimde yer almaktadır. Yöre halkının % 96'sı okuma yazma bilmektedir. Yörede birde yükseköğretim mevcut olup, 127 öğrenci ile 1 öğretim görevlisi bulunmaktadır (1997 - 1998 eğitim - öğretim döneminde). Yörenin en önemli eğitim problemi, yeterli branş öğretmeni bulunmaması ve ekonomik sıkıntılardan dolayı çocukların okullardan ayrılmasıdır. Yörede taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Merkezi yerleşmelerde dahil yöredeki okulların fiziki donanımları yetersizdir.

ABSTRACT

The basin of upper Porsuk brook, which resembles to a threshold between Inner Anatolia Region and Aegean Region, takes place at the northeast of the Inner West Anatolia.

The region, which includes an area of 1945 km², consists of the whole Altıntaş and Aslanapa districts and Dumlupınar district an villages of Kütahya central district.

The population of the area was 27046 in 1940 and it became 40181 in 1997. The migration, corruption in the peace etc. are the important reasons for the increase and decrease of the population in different censuses.

* Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Kütahya.

The continuous education system of 8 years was adopted in the 1997-1998 educational year. In the same year a total number of 3901 students, 2233 being male, 1668 being female had education in 59 primary and secondary school. 88% of the students are in the primary schools, 12% of them are in the secondary school. 96% of the population of the region is literate. There is a vocational school in the region, which has 127 students and 1 instructor (in the 1997-1998 educational year). The major education problem of the region is the fact that there are not enough specialized instructors and that the children quit school due to economical troubles.

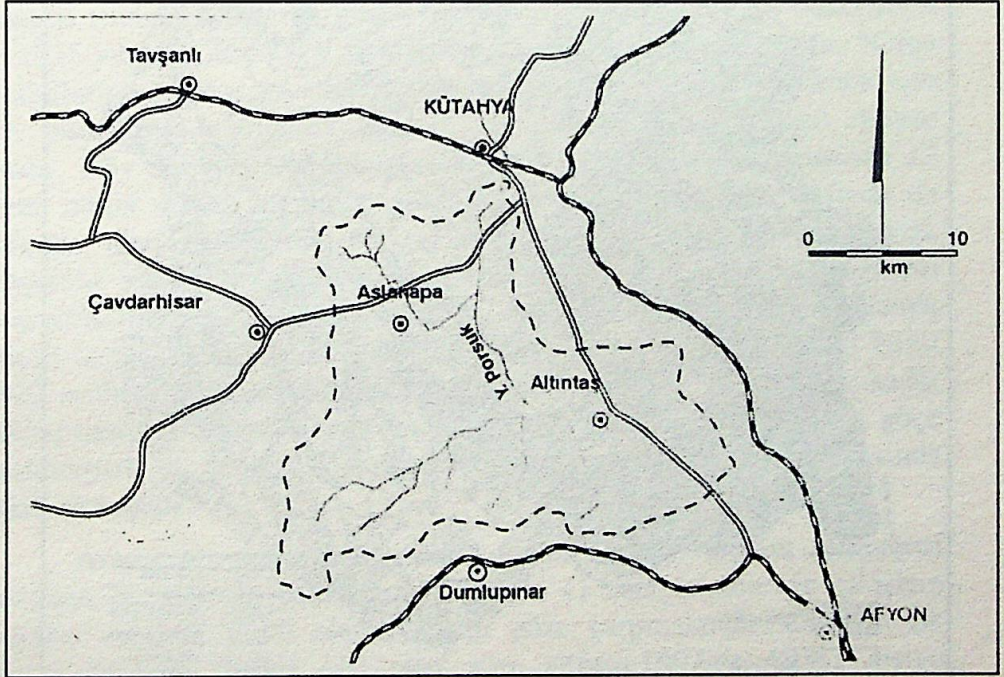
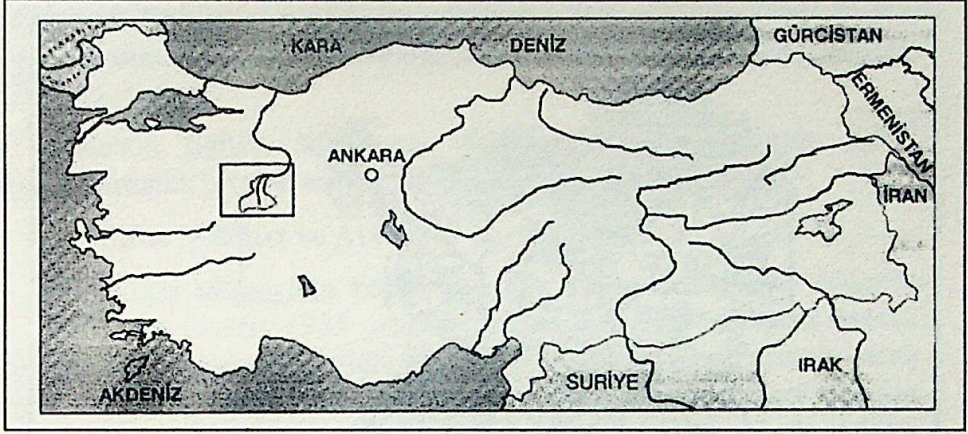
GİRİŞ

Yukarı Porsuk çayı havzası; İç Anadolu Bölgesi ile Ege bölgesi arasında İç Batı Anadolu eşiği üzerinde yer alır ve İç Batı Anadolu bölümünün kuzeydoğu kesiminde bulunur. Saha; Ege, Marmara ve İç Anadolu bölgeleri arasında bir geçiş sahasıdır.

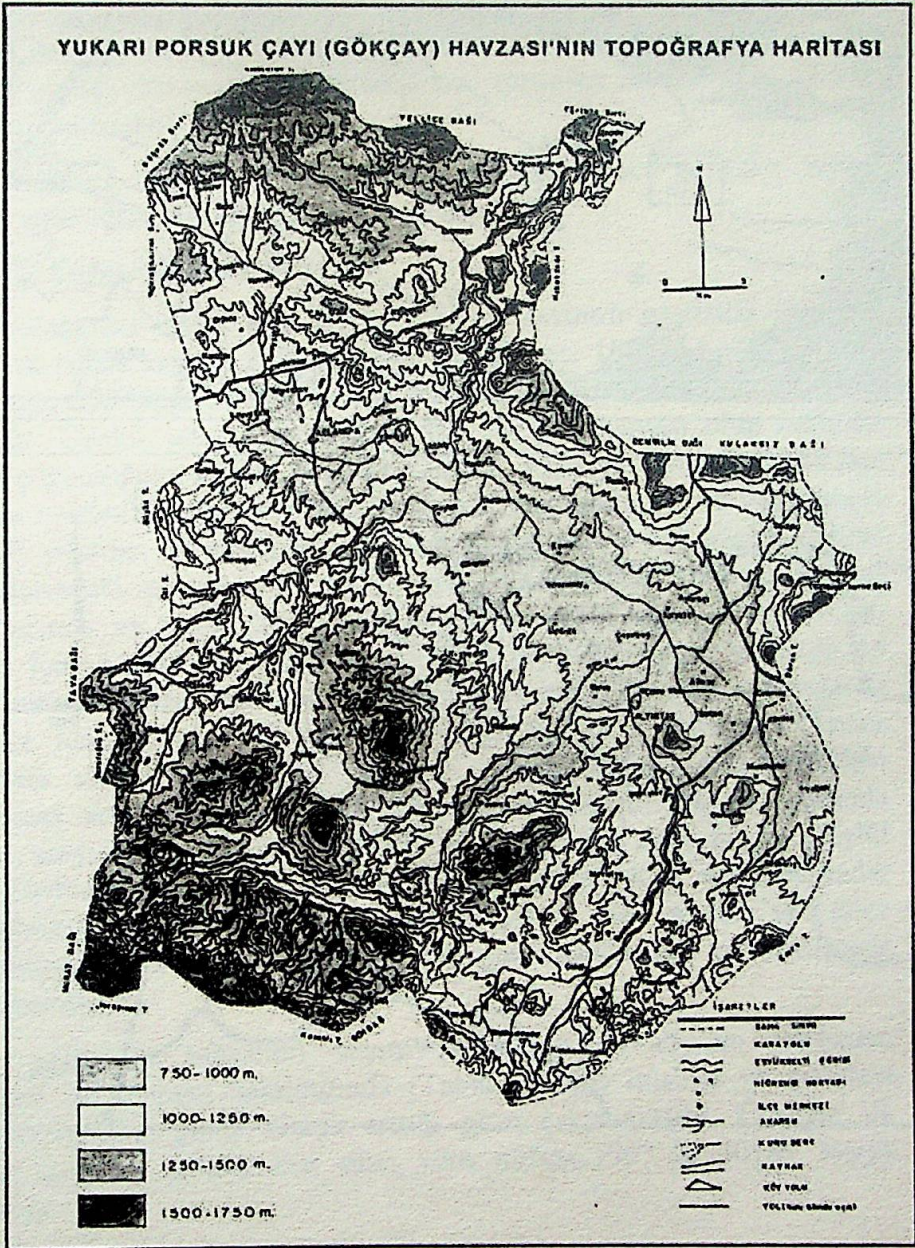
Havzanın sınırlarını, kuzeyde Yellice Dağı (1864m.), batıda Tava Dağı (1471m), Davutoğlu Tepesi ve Murat Dağı (2200m.), güneyde, Kırkpınar Tepesi, Kazaklı tepe ve Gökdağ (1644m.), doğuda ise Emre Tepesi, Obruk Tepesi ile Demirlik Dağı (1469) oluşturur. Sahanın ana akarsuyu Yukarı Porsuk çayıdır. İnceleme alanının kuzeyinde Kütahya merkez ilçesi, kuzeybatısında Tavşanlı ilçesi, batısında Çavdarhisar, güneyinde ise Dumlupınar ilçesi vardır. Doğusunda Afyon iline bağlı topraklar yer alır. Yörenin güneydoğusunda ise Afyon il merkezi yer alır. (Harita 1)

Doğu batı yönünde yaklaşık 25 km, kuzey - güney yönünde ise yaklaşık 33 km.'lik bir uzanış gösteren araştırma sahası, 1945 km²'lik bir alanı kapsamakta ve Altıntaş, Aslanapa ilçelerinin tamamını, Kütahya merkeze bağlı 14 köyü ve Dumlupınar'a bağlı 7 köyü içine almaktadır.

Harita 1: Yukarı Porsuk Çayı (Gökçay) Havzası'nın lokasyon haritası

Harita 2: Yukarı Porsuk Çayı Havzası'nın topoğrafya haritası

Kaynak: 1/100.000 Ölçekli topoğrafya haritalarının Kütahya J-23- K-23, Eskişehir J-24-K-24 paftalarından yararlanılarak çizilmiştir (Ali Özel 1998)

Bu araştırmanın konusunu “Yukarı Porsuk Çayı Havzası’ndaki nüfusun eğitim durumu” oluşturmaktadır. Araştırmanın esas amacı, nüfusun eğitim durumundan kaynaklanan sorunları analiz edip, çözüm önerileri getirmektir.

Nüfusun Eğitim durumunu incelemeyen önce yörenin nüfus miktarı ve artışına bir göz atmak yararlı olacaktır.

1. Nüfus Miktarı ve Artışı

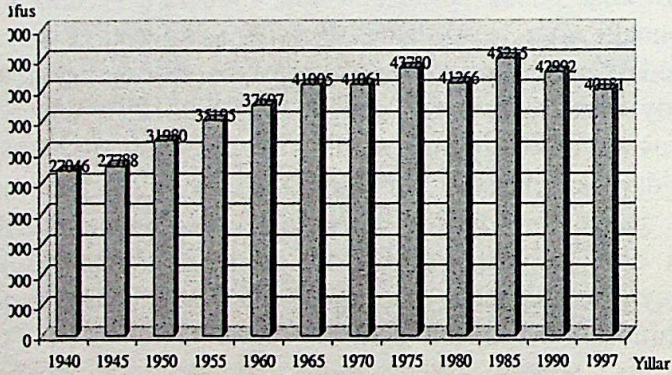
Araştırma sahası için köyler bazında ayrıntılı istatistikî değerler veren ilk nüfus sayımı 1935 yılında yapılmıştır. 1935 yılından önceki nüfus için; eski belge ve bilgilere dayanarak bazı sonuçlara varmak hatalı olacaktır. Çünkü, araştırma sahasımız bir havza çalışması olup nüfusun büyük çoğunluğunu köyler oluşturmaktadır. 1935 yılı öncesinde, köyler bazında istatistikî değerler veren bir sayım yapılmamıştır ve dolayısıyla da 1935 yılından önceki yıllar için bazı sonuçlara varmak güçtür. Nüfus miktarlarındaki artış ve azalışlar ile sebeplerini ortaya koyabilmek için köy bazında ve periyodik olarak yapılmış nüfus sayımlarına ihtiyaç vardır. Köy bazında ayrıntılı olarak 1935 ile 1997 yılları arasında 13 genel nüfus sayımı yapılmış ve 62 yıl geçmiştir. Bu süre zarfında da ülkemiz idari sisteminde bir takım değişiklikler yapılmıştır. Ancak araştırma sahası bir havza çalışması olduğundan; sayım devreleri arasındaki artış ve azalışlar bundan etkilenmemiştir. Bunun yanında göçler, asayiş bozuklukları (özellikle milli mücadele döneminde 5 Eylül 1920 tarihinde Yunanlıların Gediz’i alarak Kütahya’ya altı saat kadar yaklaşmasıyla yörede birçok aile Eskişehir ve Ankara’ya göçe başlamıştır), vs. değişik dönemlerde nüfusun azalmasında ve artmasında etkili olmuştur.

Araştırma sahasının sayım devrelerindeki toplam nüfusunu gösteren bir tabloya bakıldığında (Tablo 1) bazı inişlere ve çıkışlara rağmen nüfusun genel olarak arttığı göze çarpmaktadır. Örneğin ilk sayım devrinde 27046 kişi olan yöre nüfusu,1997’de 40181 kişiye çıkmıştır.

Tablo 1: Yukarı Porsuk Çayı Havzası'nda sayım yıllarına göre nüfusun gidişi (1940-1997) ve hızı (%) Kaynak: D.İ.E .verileri ile Özey ve Avcı'dan faydalanılarak hesaplanmıştır.¹

Yıllar	1940	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997
Nüfus miktarı	27046	27788	31980	35195	37697	41005	41061	43780	41266	45215	42992	40181
Yörenin artış hızı	(*1)	5,4	28,1	19	15,1	16,8	0,27	12,8	-11,8	18,2	-10,08	-13,5
Türkiye artış hızı		10,59	21,73	27,73	28,53	24,62	25,19	25	20,65	24,88	21,71	15,08

Şekil 1: Yukarı Porsuk Çayı Havzası'nda toplam nüfusun sayım yıllarına göre gidişi grafiği (1940-1997)

(NOT: Nüfus artış hızı; $r = (\log P - \log P_0) / (n \cdot \log e)$ formülüne göre hesaplanmıştır. r : yıllık nüfus artış hızı, $\log p$: son nüfus sayım miktarı logaritması. $\log p_0$: ilk nüfus sayımı miktarı logaritması, n : sayım devresisüresi (yıl) , $\log e$: sabit sayı (2,7182818) nın logaritması (*1) Beşer yıllık artış yüzdelerinin ortalamasıdır.

¹ ÖZEY, R., 1993, Serçeme Çayı Havza'sının Coğrafi Etüdü. Basılmamış Doçentlik tezi, s.58 Marmara üniv. Sos. Bil. Eğit. Bölümü. İstanbul.

AVCI, S., 1993 Türkiye'de Şehir ve Şehirli Nüfusun Dağılışı. Türk Coğrafya Dergisi, sayı 28, s. 255 İstanbul.

Araştırma sahasının 1940–1997 yılları arasındaki nüfus seyri pek istikrarlı değildir. Genelde bir artış gözlenmesine karşın son sayımlarda azalışlar görülmektedir (Örneğin 1975–1980 döneminde ‰ -11,8, 1985–1990 döneminde ‰ -10,08, 1990–1997 döneminde de ‰ -13,5).

2. Nüfusun Eğitim Durumu

Araştırma sahasındaki nüfusun eğitim durumunu incelerken sahadaki eğitim kurumlarının bugüne nasıl geldiğine, yani geçmişteki durumuna bir göz atmak gerekir. Bu bilgilere salnamelerden ulaşmamız mümkündür. Fakat araştırma sahasındaki yerleşmelerin çok az bir kısmı için yeterli bilgi mevcuttur. Bundan dolayı bir kısmı için verdiğimiz bilgiler diğerleri için de örnek teşkil edebilir. Çünkü sistem aynıdır.

Tarihimizin Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde, eğitimin temel yapısını medrese sistemi teşkil eder. Bu dönemlerin devlet felsefesine uygun şekilde kurulup, gelişen eğitim ve öğretimi buna göre düzenleyen medreseler canlı birer ilim kuruluşları olarak görülmektedirler. Fakat zamanla medreselerde dini konular ağırlık kazanmıştır. 19. yy.'da açılan yüksekokullara (Tıphane 1838– Mühendishane–i Bahr–i Hümayun 1773 v.s) kaynak teşkil etmek için yeni orta öğretim kurumları, yani rüştiye mektepleri (1839) açılmaya başlanmıştır. Araştırma sahasında da medreseler ve rüştiye okulları mevcuttur.

H.1308–M.1890 Hüdavendigâr salnamesine göre Altıntaş nahiyesi ve 38 köyünde 828 erkek–420 kadın, toplam 1278 tane öğrenci mevcuttur.² Bu köylerde sibyan mekteplerinde eğitimini tamamlayanlardan, eğitimini devam ettirmek isteyen öğrenciler medreselerin ve yüksekokulların bulunduğu yerlere giderlerdi. Bunun yanında küçük esnaf, usta, kalfa, çırak, olmak isteyenler ahilik teşkilatına üye olurlardı. Ahilik; Selçuklular döneminde ortaya çıkmış, Osmanlılarda da etkili olmuş, çok önemli bir örgün eğitim kurumudur.³ Özellikle el işçisi zanaatkârlar ve küçük esnaf arasında bu kurum kolayca örgütlenmiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra yeni bir devlet ve yeni bir ruhla beraber eğitim öğretim alanında da büyük hamleler yapılmıştır. Tevhid–i

² Kütahya İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim, 1998, Ekspress Matbaası, Valilik Yayınları Milli Eğitim Komisyonu, S.28.

³ 1890 Hüdavendigâr Salnamesi

Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924), Ders programlarının çağdaşlaştırılması (2 Mart 1926), Türk Harflerinin Kabulü (1 Kasım 1928) gibi yenilikler eğitim ve öğretimi canlandırmıştır. 1922 yılında bölgede köy yatılı mektebi açılmış, köy çocukları okutulmuştur.⁴ Cumhuriyetin ilanından sonra, ilk ilkokul 1930 yılında Altıntaş'ta açılmış, daha sonra nüfusu fazla olan yerlerde açılmaya devam etmiş, 1950'li yıllardan sonra ise hemen hemen bir çok yerleşme de okul açılıp, faaliyete geçirilmiştir. Bazı yerleşmelerdeki okulların açılış tarihi şöyledir. Adaköy 1939, Beşkarış 1945, Çayırbaşı 1945, Üçhüyük 1945, Alibeyköy 1951, Yalnızsaray 1950, Ortaca 1954, Kureyşler, 1975, Pullar 1965, Ortaca ikinci okul 1986 ve Yaylababa 1990.

1997–1998 eğitim öğretim yılında ilköğretimin 8 yıla çıkarılmasıyla, eskiden genelde lise için yapılan taşımali eğitim, köylerdeki çoğu ilk okulun kapatılmasıyla ilköğretim için de başlamış, küçük köyler daha büyük merkezlere taşımali usulle getirilip götürülmeye başlanmıştır.

Okulların yaygınlaşması, halkın bilinçlenmesi ve özellikle 1980'lerden sonra başlatılan okuma–yazma seferberliği ile okuma–yazma oranı %96'ya kadar çıkmıştır.⁵ 1960'lı yıllarda bu oranın %40'lar civarında olduğu hatırlandığında, gelişme ve artış çok memnuniyet vericidir.

Araştırma sahası nüfusunun eğitim düzeyi, sadece okur–yazarlık oranı ile ölçülemez. Bu temel sorunda bölgedeki okullaşma oranı, okul çağı nüfusunun eğitim kademeleri arası öğrenci akışı, okul öğretmen–öğrenci sayısı dengesi ,yüksek öğretim durumu gibi kriterleri de dikkate

Tablo 2: Yukarı Porsuk Çayı Havzası'nda İlköğretimin genel durumu (1997–1998) Kaynak: Kütahya İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim 1998. Ekspres Matbaası Milli Eğitim Komisyon Yayını.

Okul sayısı	Derslik sayısı	Öğretmen sayısı	Öğrenci sayısı		
			Erkek	Kız	Toplam
59	208	178	2233	1668	3901

⁴ 1973 Kütahya İl Yıllığı

⁵ Okuma–Yazma Oranları, Altıntaş, Dumlupınar, Aslanapa ve merkez ilçeleri Milli Eğitim Müdürlüklerinden alınmıştır.

1980'li yıllardan sonra eğitim konusunda halkın bilinçlenmesiyle ilkokul seviyesinde okula gitmeyen sayısı çok azalmıştır. Eğitimde kız erkek ayrımı yapıldığından okula gitmeyenlerin büyük çoğunluğunu da kız çocukları oluşturmaktadır. Nüfusu az olup okul bulunmayan ve okul bulunan yerlere de uzak olan yerleşmelerdeki okul çağı nüfusunun okula gidememe durumu ortaya çıkmıştır. Fakat bu oran çok azdır.

Yukarı Porsuk Çayı Havzası'nda 59 ilköğretim okulunda⁶ 1997-1998 öğretim yılında 2233 ' ü erkek, 1668 ' i kız, toplam 3901 öğrenci öğrenim görmüştür. Yörede okul başına düşen öğrenci sayısı 66, dersane başına düşen ortalama öğrenci sayısı ise 19' dur. Tek dersaneye sahip köy okullarıyla öğrenci sayılarının fazla olduğu ilçe merkezlerindeki okullarda (İstiklal İlköğretim, Zafer İlköğretim gibi) dersane başına düşen öğrenci sayısı 35 ve üstünde olurken, toplam öğrenci sayısının çok az olduğu (Yaylababa 14, Kuyusinir 13, Mustafalar 18, gibi) okullarda ortalamanın altına indiği görülmektedir.

Yörede ayrıca Altıntaş merkez ilçede 2 anasınıfında 26 öğrenci öğrenim görmektedir.

Bölgede 59 ilköğretim okulunda 1997-1998 öğretim yılında 178 öğretmen görevlendirilmiştir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 22'dir. Fakat köylerdeki ilköğretimlerle şehirlerdeki ilköğretim okullarında öğretmen bakımından dengesizlikler mevcuttur. Örneğin Altıntaş merkezde 27 öğretmen bulunurken bazı köy okullarında bu sayı 1'e düşmekte, bazılarında da vekil öğretmen çalıştırılmaktadır.

Bölgede öğretmen başına düşen öğrenci sayısında da dengesizlikler görülmektedir. İlçe merkezlerinde öğretmen başına 25-30 öğrenci düşerken, köylerde özellikle birleştirilmiş sınıflarda eğitim gören (5 sınıf bir arada) yerlerde bu sayı 40'ın üzerine çıkmaktadır. Bu da eğitimin kalitesini düşürmekte, çocuklar 5 sene içerisinde okumayazmayı bile zor öğrenmektedirler.

Araştırma sahasında 1 genel lise, 2 çok programlı lise ve 3 meslek lisesi bulunmaktadır. Bu okulların 3'ü Altıntaş, 3'üde Aslanapa ilçe merkezinde bulunmaktadır. Bölgede 41 öğretmen görev almıştır. 1997-1998 öğretim yılında 523 öğrenci bu okullarda öğretim görmüştür.

⁶ 1997-1998 Eğitim-Öğretim yılında mecburi 8 yıllık eğitimden dolayı ilköğretim birleştirilmiştir. Rakamlara ortaokullar da dahil edilmiştir.

(Tablo 3) Bölgedeki ilköğretim kurumlarından 1997–1998 yılında 710 öğrencinin mezun olduğu, buna karşılık lise öğrenimine başlayan 155 öğrenci olduğu dikkate alınırsa ilk öğretimden orta öğretime öğrenci geçişinin $1/5$ ' e yakın olduğu görülür. Tabi ki bölge dışına da giden öğrenciler bulunmaktadır. Yöreden dışarı giden öğrenciler bu orandan çıkarılsa bile bu sayı en fazla $1/3$ 'e düşer. Bununda çok az olduğu görülür. Geri kalan $2/3$ kadar bir oran ekonomik yetersizliklerinden dolayı (Liselerin hepsi ilçe merkezinde olduğundan gerek öğrencinin gidip gelmesi, gerekse yatılı kalma zorunluluğu ekonomik zorluklar çıkmaktadır) üretim faaliyetlerine katılmaktadır.

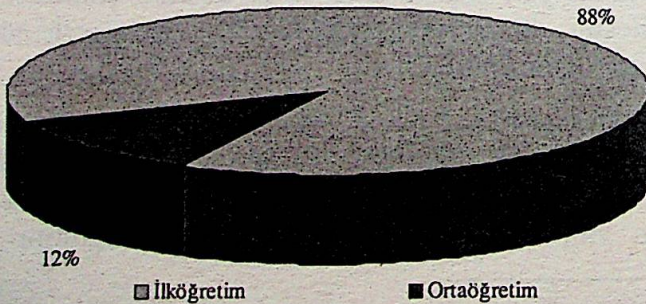
Tablo 3: Yukarı Porsuk Çayı Havzası'ndaki ortaöğretim kurumlarının durumu (1997-1998)

Okul sayısı	Derslik sayısı	Öğretmen sayısı	Öğrenci sayısı		
			Erkek	Kız	Toplam
6	29	41	394	129	523

Kaynak: Kütahya İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim 1998. Ekspres Matbaası Milli Eğitim Komisyon Yayını.

Tabi ki bu zorluklar yanında, toplumun sosyo–kültürel özelliklerinden kaynaklanan kız çocuklarının bir üst öğrenim kurumuna gönderilmemesi de bu oranı düşürmektedir. Zaten bu da erkek ve kız sayısının çok farklı olmasından anlaşılmaktadır (Erkek öğrenci sayısı kız öğrenci sayısının 3 katıdır).

Şekil 2: Yukarı Porsuk Çayı Havzası'ndaki öğrenci nüfusunun okullara dağılım yüzdeleri grafiği (1997)

Araştırma sahasında orta öğrenim kurumlarında dersane başına 18 öğrenci, öğretmen başına ise 13 öğrenci düşmektedir. Genel liseler ile meslek liseleri arasında bu rakamlarda büyük bir farklılık görülmemektedir. Fakat Aslanapa Lisesinde bu oranlar öğretmen başına 8 öğrenciye kadar düşmektedir. Bölgede öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayıları yeterli görülmemektedir. Fakat bazı branşlarda (Özellikle İngilizce) eksikler mevcuttur. Binalardaki laboratuvar, teknik donanım, eğitim araç gereç durumu, spor salonu gibi diğer şeylerde eksiklik oldukça fazladır. Bu da yöredeki eğitim öğretim faaliyetleri arasında en büyük problemi oluşturmaktadır.

Bütün bu problemler (bunlara ailelerin kültür seviyelerinin düşük olması, okul sonrası çocukların ailelerine ekonomik yönden yardımcı olmaları, çocukların ailelerinden yeterli desteği alamamaları gibi) liseden mezun olan öğrencilerin bir yüksek öğrenim kurumunu kazanmalarını zorlaştırmaktadır. Kazansa bile ailelerin maddi imkansızlıklarından ve sosyal-kültürel özelliklerinden (özellikle kız çocukları için) dolayı öğrenimlerini tamamlayamamaktadırlar. Yörede bugün, (1998) özel dersaneler bulunmamaktadır. İl merkezindeki dershanelere de göndermek için maddi imkanlar yeterli değildir. Üniversite sınavlarının tamamen test usulü olmasına karşılık Milli Eğitim Okullarında test öğretiminin yetersiz olması öğrencilerin test tekniğini öğrenmeden, bu sınavlara girmesi dolayısıyla şansları çok az olmaktadır. Bölge dışında il merkezinde okuyan öğrencilere baktığımızda bunların bir yüksek öğrenim kurumunda okumaya hak kazanmaları daha kolay olmaktadır. Hem de yüksek puan gerektiren üniversiteleri ve bölümleri kazanmaktadırlar. Bölgeden üniversiteyi kazananlara baktığımızda genelde iki yıllık bir programı veya bitirince fazla iş imkanına sahip olmayan bölümleri kazandıklarını görmekteyiz. Yani kısaca ekonomik yetersizlikler göçün yanında orta ve yüksek öğrenimi de olumsuz yönde etkilemektedir. Yöre ayrıca üniversiteyi kazanan öğrenci sayısı bakımından Kütahya il genelinin altında yer almaktadır.

Bölgede okur-yazarlık ve mezun olunan son öğrenim kurumuna göre nüfusun eğitim durumunu ortaya koyacak istatistikî veriler mevcut değildir. Fakat D.İ.E.'nin ilçe merkezleri için yaptığı istatistikî verilerden faydalanarak yörenin en gelişmiş ve en fazla nüfus barındıran yeri olan Altıntaş için nüfusun eğitim durumunu gösteren istatistikleri

çıkardık. Bu veriler bölgedeki diğer yerleşmeler için de örnek teşkil edecek niteliktedir.

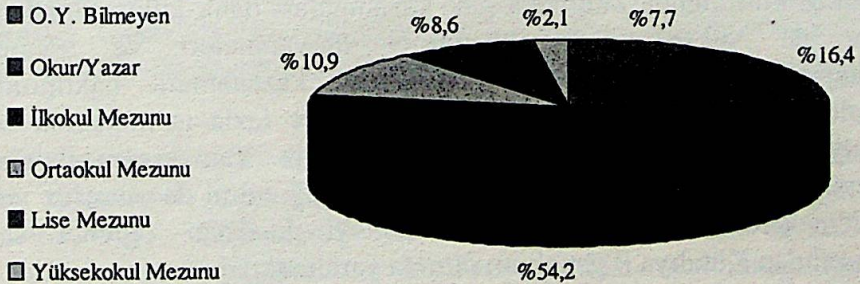
Tablo 4: Altıntaş İlçe Merkezinin 6 yaş ve üstündeki nüfusun eğitim durumu (1990)

	Toplam Nüfus	O.Y. Bilmeyen	O. Y. Bilen	Okur / Yazar	İlkokul Mezunu	Ortaokul Mezunu	Lise Mezunu	Y. Okul Mezunu	Bilinmeyen
Erkek	2701	118	2583	402	1386	402	313	80	-
Kadın	2286	264	2022	418	1318	143	118	25	-
Toplam	4987	382	4605	820	2704	545	431	105	-
Y. Oranı	%100	%7,7	%92,3	%16,4	%54,2	%10,9	%8,6	%2,1	

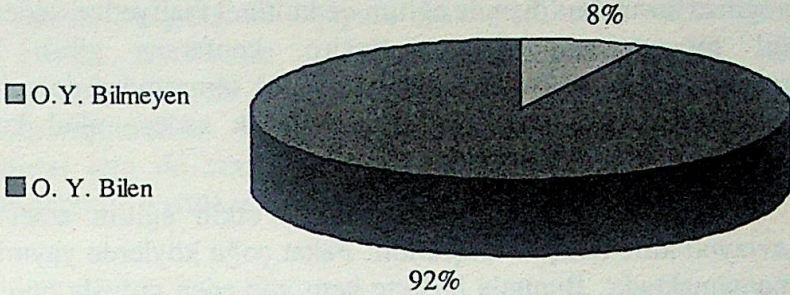
Kaynak: D.İ.E., 1990, Genel Nüfus Sayımı-Kütahya, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri. s.49

Araştırma sahasında 1990 yılında⁷ 6 yaş ve üzerindeki Altıntaş nüfusunun %7,7 si okuma-yazma bilmiyordu. Bu durum kadın nüfus içerisinde biraz daha fazladır (%11.5). Bu da kız çocuklarının günümüzde fazla görülmesine de eskiden okula gönderilmemesinin sonucudur.

Şekil 3: Altıntaş İlçesi nüfusunun eğitim durumu (1990)

⁷ Bu veriler hesaplanırken 1997 yılı sayım sonuçları sadece toplam nüfus miktarları açıklanmıştı.

Bu oran eskiden daha fazlayken 1980'den sonraki okuma–yazma seferberliği ile özellikle kadın nüfusta aşağılara çekilmiştir.

Altıntaş nüfusunun %16.4' ü (820 kişi) herhangi bir öğrenim kurumundan mezun olmamakla beraber okur–yazardır.

Altıntaş ilçesinde ilk okuldan mezun olanların, toplam nüfusa oranı 54.2 ' dir. Bu oran, diğerlerine göre en yüksek olanıdır. Bu da diğer öğrenim kurumlarından mezun olanların oranının düştüğünü göstermektedir. Halbuki gelişmiş ülkelerde bu oran çok düşüktür. Örneğin ortaokul mezunları %10.9, lise mezunları 8.6 ve yüksekokul mezunları oranı ise sadece %2.1 dir. Aşağıdan, yukarıya doğru çok hızlı bir azalma mevcuttur ki, bizce bunun en önemli sebebi, bölgenin kalkınmamış olması ve ekonomik yetersizlikleridir. Bu oran bütün eğitim kurumlarında Tablo 'da da görüleceği gibi kadınların aleyhine olmuştur ki, bunda da bölgenin sosyal–kültürel yapısı, ve bölgenin coğrafi şartları etkilidir.

Altıntaş ilçesinde bir de yüksek okul vardır. Okulda Mermercilik Programı, Uygulamalı Takı Teknolojisi Programı, Muhasebe Programı mevcut olup, 1997– 1998 eğitim yılında 1 öğretim görevlisi ve 127 öğrenci bulunmaktaydı. Öğrencilerin barınma problemi mevcuttur. İlçe merkezinde öğrenciler barınma işini ev tutarak karşılamaktadırlar, Altıntaş'a böyle bir yüksekokul açmak iyi olabilir, fakat gerek bina gerekse öğretim elemanı ve teknik donanım çok yetersizdir.

Bu eğitim kurumları dışında Altıntaş ilçe Halk Eğitim Merkezi tarafından açılan biçki–dikiş, daktilo, çiçekçilik gibi çeşitli beceri

kazanma kursları ilçenin diğer eğitim faaliyetleri arasında yer almaktadır. Bu eğitim kurumları dışında eğitim ve kültürel faaliyetleri sadece yetersiz değil hiç yoktur (sinema, tiyatro, konferans gibi). Ekonomik yetersizliklerden ve kültür düzeyinin düşük olmasından dolayı gazete ve kitap satışları çok düşüktür. Kitap olarak sadece okul kitapları ve yardımcı ders kitapları satılmaktadır.

Araştırma sahası nüfusu için en etkili eğitim aracı radyo ve televizyon kitle iletişim araçlarıdır. Fakat çoğu köylerde yayınların hepsi alınamamaktadır. Bununla birlikte hem göç eden nüfusla bölge halkının sürekli iletişim içinde olması hem de kitle iletişim araçlarının etkisiyle, halkın sosyo-kültürel yapısı giderek değişmektedir. Göç edenlere olan özentî, onların göçtükleri yerlerdeki hayatı, sahip oldukları imkanlar, bölgedeki nüfusun ise zorluklar içinde hayatlarını sürdürmeleri ve çoğu imkanlardan mahrum olmaları göç olayının artmasında etkili olmaktadır.

SONUÇ

Yörede eğitim veren okullarda yeterli branş öğretmeni bulunmamaktadır. Bu durum eğitimin gelişmesinde en önemli engeli oluşturmaktadır. Yöreye yeteri kadar kalmaya istekli branş öğretmenleri atanmalıdır. Yöreye gelen öğretmenlerin bir şekilde kısa süre kalıp tayin olup gitmeleri sık sık öğretmen değişmesine neden olmakta, bu durum da eğitimde kaliteyi ve verimi oldukça düşürmektedir. Yöre nüfusunun yüksek öğrenim düzeyi oldukça düşüktür. Geçim sıkıntısının önemli boyutlarda olduğu araştırma sahasında yöre halkının, çocuklarına öncelikle bir meslek kazandırma çabası içinde olması, çocukların küçük yaşta okullardan ayrılmasına neden olmaktadır. Gelir seviyesi düşük olan aileler çocuklarına kaliteli bir eğitim verememektedirler. Yöredeki yetersizlikler içinde eğitim görerek okullarından mezun olan öğrencilerin, günümüzde büyük bir yarış haline gelen yüksek öğretim sınavında başarı göstermesi oldukça zordur. İlköğretimde artık taşınabilir sistemle eğitim yapılmakta, küçük yerleşmelerdeki öğrenciler servislerle büyük yerleşimlere taşınmaktadır. Bu şekilde eğitimin kalitesi biraz daha artmaktadır. Ancak taşınabilir eğitime alternatif olarak merkezi yerleşmelere tam donanımlı Yatılı Bölge Okulları yapılması, eğitimi daha iyi bir düzeye getirecektir.

Binalardaki laboratuvar, teknik donanım, eğitim araç gereç durumu ile spor salonu gibi eksikliklerinde acilen giderilmesi gerekmektedir.

Altıntaş'taki Meslek Yüksekokulundaki öğretim elemanı ihtiyaçlarının giderilip, okulun çağdaş bir yapıya kavuşturulması sağlanmalıdır. Yörenin kültür seviyesinin yükseltilmesine ve öğrenim gören öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanmasını yardımcı olmak amacıyla kütüphaneler açılmalıdır. Öğrencilerin eğitime daha erken yaşlarda başlayabilmesi için iki sınıf ve 26 öğrencisi olan anasınıfı sayısının artırılması gerekir. Ayrıca anaokulları da açılabilir.

KAYNAKÇA

- AVCI, S., 1993, Türkiye'de Şehir ve Şehirli Nüfusun Dağılışı. Türk Coğrafya Dergisi, sayı 28, s. 255 İstanbul.
- DARKOT, B., TUNCEL, M., 1995, Ege Bölgesi Coğrafyası, İstanbul Üniv. Yayın no: 2365, Coğ. Ent. Yayın no : 99 İstanbul
- DOĞANAY H., 1997, Türkiye Beşeri Coğrafyası, Milli Eğitim Yayınları 2982, İstanbul
- DÖNMEZ, Y., 1972, Kütahya ovası ve çevresinin Fiziki coğrafyası, İstanbul üniv., Yay.No: 1759 Coğ.Enst.Yay.No:70 İstanbul.
- GÖKBİLGİN, M.T.1965, İslam Ansiklopedisi Cilt 6. "Kütahya Maddesi" KARAL, E.Ziya, Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı 1831, D.İ.E.II.Baskı, Ankara
- ÖZEL, A., 2001, Yukarı Porsuk Çayı Havzası'nın Coğrafyası, Marmara Üniv. Atatürk Eğit.Fak.Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul
- ÖZEY, R., 1993, Serçeme Çayı Havza'sının Coğrafi Etüdü. Basılmamış Doçentlik tezi, s.58 Marmara üniv. Sos. Bil. Eğit. Bölümü. İstanbul.
- RAMSAY, W.M., 1960, Anadolu'nun Tarihi coğrafyası, S.487. ÇPV : Mihri Pektaş, İstanbul.
- TANOĞLU, A.1966, Nüfus ve Yerleşme. İst. Üniv. Yayın No : 1183 Edebiyat Fak. Coğ.Ent.Neşriyat No : 45, İstanbul
- D.İ.E., 1990, Genel Nüfus Sayımı, Kütahya, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri D.İ.E., 1989, Türkiye İstatistik Yıllığı, D.M.İ.G.M.Rasat Sonuçları (Kütahya, Altıntaş, Aslanapa, Dumlupınar) Hüdavendigâr Salnamesi 1890.
- K.H.G.M.1981, Köy Envanter Etütleri, Ankara
- Kütahya ili 100.Yıl kut. Kom., 1981 – 1982, Kütahya
- Kütahya İli Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Eğitim 1998, Ekspres Matbaası, Valilik yayınları.